"مجله علوم زراعی ایران"
جلد اول، شماره ۴، ۱۳۷۸

بررسی الگوی رشد در سه رقم گندم و دو رقم جو

Growth patterns of three cultivars of wheat (*T. aestivum*) and two cultivars of barley (*H. vulgare*)

سید مرتضی عظیم زاده[۱]، محمد حسن راشد محصل[۲]

چکیده

به منظور بررسی الگوی رشد در سه رقم گندم و دو رقم جو، آزمایشی در سال زراعی ۷۰ - ۱۳۶۹ در اراضی پردیس دانشکده کشاورزی مشهد به صورت فاکتوریل در قالب طرح بلوک‌های کامل تصادفی در چهار تکرار اجرا گردید. سه رقم گندم (بزوستایا، روشن و قدس) و دو رقم جو (زرجو و والفجر) در سه تاریخ کاشت مورد استفاده قرار گرفت. خصوصیات پنجه‌دهی، روند رشد برگ‌ها، تعداد برگ‌ها، عملکرد ساقه اصلی و هریک از پنجه‌های t0, t1, t2, t3, t4 و t5 در این ارقام بررسی شد. در بین ارقام گندم، بزوستایا با تولید ۴۷ برگ بازاء هر بوته نسبت به روشن و قدس با تولید ۳۱/۶۱ و ۲۸/۹۱ برگ بیشترین برگ را دارا بود. در بین دو رقم جو نیز زرجو با تولید ۵۹ برگ در مقابل ۴۷ برگ در رقم والفجر از پتانسیل تولید برگ بیشتری برخوردار بود. تأخیر کاشت روی تعداد برگ‌های ساقه اصلی و پنجه های برگی اثر منفی گذاشت. از نظر پتانسیل تولید پنجه نیز گندم بزوستایا با تولید ۱۵ عدد پنجه نسبت به روشن و قدس با ۹/۱۳ و ۸ پنجه در هربوته برتری نشان داد. پنجه های t1 و t2 جمعاً ۶۲/۸۹ درصد و پنجه های t3 و t0 به ترتیب ۱۶/۳۳ و ۱۵ درصد و پنجه های t4 و t5 درصد ناچیزی از تعداد کل پنجه ها را تشکیل دادند. در ارقام جو نیز وضعیت به همین صورت بود با این تفاوت که پنجه t0 در ارقام جو سهم بیشتری از پنجه t3 در تعداد کل پنجه ها را دارا می‌باشد. ساقه اصلی و پنجه های t1, t2, t3, t4 و t5 در گندم به ترتیب ۳۸/۵، ۲۳/۴۴، ۲۰/۴۲، ۸/۷۲ و ۷/۴۹ درصد از عملکرد کل را تشکیل دادند. در ارقام جو نیز پنجه های t1, t2 و t3 به ترتیب درصد بیشتری از عملکرد کل را به خود اختصاص دادند. تأخیر در کاشت سبب کاهش تعداد پنجه ها در گندم و جو شد. از نظر ترتیب تشکیل پنجه ها در گندم و جو ابتدا پنجه کلئوپتیلی (t0) و بعد به ترتیب پنجه های t1, t2, t3, t4 و t5 ظهور کردند. از نظر عملکرد کل و عملکرد دانه گندم قدس از دو رقم بزوستایا و روشن تولید بیشتری داشت ولی بین دو رقم جو اختلاف معنی دار مشاهده نشد.

مقدمه

دما و طول روز دو عامل مهّم محیطی هستند که با تاریخ‌های مختلف کاشت و عرض جغرافیایی تغییر می کنند. آزمایش انجام شده توسط کائو و موس (Cao and Moss, 1989) نشان داد که خروج برگ و فیلوکرون در گندم و جو هر دو به مقدار زیادی تحت تأثیر دما قرار می‌گیرند. در این آزمایش آنها درجهٔ حرارت بهینه را برای خروج برگ‌ها در گندم ۲۲/۵±۱/۲ درجه سانتی‌گراد و در جو ۲۱±۰/۶ درجه سانتی‌گراد گزارش نمودند. کلیپر و همکاران (Klepper *et al.*, 1982) گزارش کردند که تعداد برگ‌های روی ساقه اصلی گندم با درجه روزهای تجمعی دارای یک ارتباط خطی هستند.

تاریخ دریافت: ۱۳۷۷/۱۱/۲۷
تاریخ پذیرش: ۱۳۷۸/۱۰/۲

۱- عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی خراسان
۲- استاد دانشگاه فردوسی مشهد

[Downloaded from agrobreedjournal.ir on 2026-01-31]
[DOR: 20.1001.1.15625540.1377.1.4.4.6]